

Інститут колективної (бригадної) матеріальної відповідальності є важливим елементом системи трудового права. Багато вчених-науковців займаються дослідженням цього питання, вивчаючи його позитивні та негативні риси, а також проблеми функціонування. Одні з них підтримують, інші – заперечують. Проте, я вважаю, що колективна (бригадна) матеріальна відповідальність все ж повинна існувати на підприємствах. Адже роботодавець не завжди може визначити відповідальність конкретної особи.

Список використаних джерел

1. Дмитренко Ю. П. Трудове право України: підручник. Київ: ЮрінкомІнтер, 2009. 624 с.
2. Кодекс законів про працю України: чинне законодавство зі змінами та допов. станом на 12 верес. 2018р.: (ОФІЦ. ТЕКСТ). Київ: ПАЛИВОДА А. В., 2018. 128 с.
3. Кравцов В. М. Перспективи розвитку інституту колективної (бригадної) матеріальної відповідальності в Україні. *Державне будівництво та місцеве самоврядування*. 2013. URL: <http://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/1234567-89/6598/1/Kravtsov.pdf>.
4. Мельник К. Ю. Трудове право України: підручник. Харків: Діса плюс, 2014. 480 с.
5. Перелік робіт, при виконанні яких може запроваджуватися колективна (бригадна) матеріальна відповідальність / Міністерство праці України. URL: <tps://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0286-96>.
6. Хайнус О. І. Поняття матеріальної відповідальності працівників в трудовому праві. *Часопис Київського університету права*. 2011. URL: file:///C:/Users/User/Downloads/Chkup_2011_4_101.pdf.

Гринькова А.

*студентка III курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к. ю. н., доцент кафедри
цивільного права і процесу Труфанова Ю.В.*

ПРАВОВА ПРИРОДА РЕЖИМУ ОКРЕМОГО ПРОЖИВАННЯ ПОДРУЖЖЯ (СЕПАРАЦІЯ)

Постановка проблеми. Сім'я є важливим суспільним інститутом. Вона як живий організм, якому із зміною певних особливостей суспільства також притаманно змінюватися. Перебудова сім'ї, її нові економічні, політичні і громадянські статуси принципово нових відносин між подружжям складалися десятиріччями і продовжують змінюватися. Часто сім'ї, що не переживають тих чи інших змін руйнуються. Оскільки шлюбні відносини є початковими при створенні сім'ї, держави, що зацікавлені у збереженні таких соціальних інститутів створюють різні спеціальні засоби збереження сімей. Однією із таких альтернатив є режим окремого проживання або по-іншому сепарація. І, хоч Сімейний кодекс України врегульовує основні особливості даного режиму, питання необхідності його встановлення виникає ще й досі.

Стан дослідження. Окремі аспекти даної проблематики досліджувалися різними науковцями та практиками впродовж багатьох років. Проте і зараз

цікавість до такого режиму не зникла. Його стан, зокрема, досліджували М. Бориславська, О. Старчук, Н. Аблятіпова, В. Борисова, Т. Курило та інші.

Метою роботи є аналіз різних підходів до розуміння правової природи режиму окремого проживання подружжя (сепарації), основних ознак та наслідків, які виникають в процесі його встановлення.

Виклад основного матеріалу. Шлюб вважається зовнішнім вираженням факту сімейного зв'язку та існування конкретних шлюбно-сімейних відносин між чоловіком та жінкою. Через певні соціальні, особисті чи навіть економічні причини подружжя не бачить перспектив продовжувати шлюбні відносини і розлучаються. Часто трапляється так, що теж саме подружжя знову виявляє бажання вступити в шлюб і для цього, напевно, в українському законодавстві існує такий правовий режим як сепарація. Даний термін є відносно новим у сімейному законодавстві, хоча варто звернути увагу на те, що в КпШС УРСР було подібне поняття, при якому окреме проживання подружжя при фактичному припиненні шлюбу розглядалося судом як виняткова підстава для визнання майна, нажитого до його припинення власністю кожного з подружжя [6, с. 253].

Крім того, інститут сепарації певною мірою визнається також і в канонічному праві. Церква окреслює наступні підстави для застосування даного режиму, а саме: зрада одного з подружжя; реальна загроза життю та здоров'ю одного із подружжя; перебування іншого з подружжя у секті, примушування ним інших членів сім'ї до цього; небезпека для спільних дітей тощо [5, с. 95].

У сімейному праві ідея сепарації з'явилася під час розробки проекту Сімейного кодексу. Тоді сепарація, або режим окремого проживання розглядалася як певне випробування, перед тим як подружжя наважиться розлучитися та остаточно розірвати шлюб [5, с. 94].

Сучасне сімейне законодавство не має конкретного визначення поняття режиму окремого проживання подружжя, а лише вказує, що за заявою подружжя або позовом одного з них суд може постановити рішення про встановлення для подружжя режиму окремого проживання у разі неможливості чи небажання дружини і (або) чоловіка проживати спільно [1]. В даному випадку неможливість і небажання розглядаються як різні поняття, які не можна ототожнювати. Зокрема, під неможливістю варто розуміти наявність об'єктивних життєвих обставин, які виключають спільне проживання подружжя, що ж до небажання, то воно впливає із особистих переконань чоловіка та дружини, у яких відсутнє прагнення до спільного проживання. Отож встановлення режиму окремого проживання можливе лише за наявності:

– спільної заяви подружжя, коли чоловік і жінка не можуть більше проживати разом, не можуть остаточно вирішити питання розірвання шлюбу та добровільно погоджуються на такий режим;

– за позовом одного з подружжя у випадку небажання дружини чи чоловіка проживати разом [2].

Варто зазначити, що за відсутності взаємної згоди, той із подружжя, що виявляє ініціативу встановлення такого режиму повинен навести обґрунтовані причини для цього.

Чинна редакція Сімейного кодексу України у ч. 2 ст. 120 закріплює, що у разі встановлення режиму окремого проживання виникають такі наслідки: а)

майно, набуте в майбутньому дружиною та чоловіком, не вважатиметься набути у шлюбі; б) дитина, народжена дружиною після спливу десяти місяців, не вважатиметься такою, що походить від її чоловіка [1]. Відповідно, М. Бориславська у своїй науковій праці наголошує на тому, що основні наслідки сепарації – це блокування дії презумпцій, що породжує шлюб – презумпції спільної сумісної власності на майно, набуте у шлюбі та презумпції батьківства [3, с.70]. Таким чином, правові наслідки, які тягне за собою встановлення режиму окремого проживання мають як особистий, так і майновий характер.

Перш за все, варто звернутися до майнових наслідків. Відповідно до положень чинного сімейного законодавства жоден із подружжя не може претендувати на майно, що було набуто кожним із них під час перебування у режимі окремого проживання. Тобто у подальшому розлученні все вищезгадане майно не буде підлягати розподілу. Крім того, Сімейний кодекс у ч. 1 ст. 120 водночас вказує на можливість подружжя, за взаємним бажанням, замінити положення щодо майна, шляхом укладення шлюбного договору, оскільки режим окремого проживання не припиняє прав та обов'язків, що встановлюються шлюбним договором [4, с. 149].

Що ж до змін в особистому житті подружжя, то сімейне законодавство зазначає лише одну із них, а саме: дитина, народжена дружиною після спливу десяти місяців, не вважатиметься такою, що походить від її чоловіка. Інші особисті права та обов'язки у період окремого проживання залишаються незмінними.

Окремо варто звернути увагу на те, що сепарація не означає, що один із подружжя має виїхати із помешкання де проживав спільно із чоловіком/дружиною. Режим окремого проживання може бути встановлений також і щодо подружжя, яке займає однокімнатну квартиру і жоден із них не має наміру виселитися із неї [5, с. 97].

Оскільки рішення про встановлення режиму окремого проживання може винести лише суд, то він повинен винести таке рішення, яке не суперечило б інтересам інших членів сім'ї, зокрема, спільних дітей осіб щодо яких встановлюється сепарація. Враховуючи усі істотні обставини конкретної справи, суд також має право відмовити у позові. Така відмова може бути обґрунтована важкою хворобою відповідача, наявністю декількох дітей, тощо [2].

Отже, режим окремого проживання не припиняє шлюб, а лише встановлює можливість чоловіка та дружини проживати окремо, відповідно припиняючи дві презумпції – спільної сумісної власності і батьківства. Тому майно набуто після закріплення режиму окремого проживання вважається приватною власністю кожного із подружжя. Дитина, що народилася зі спливом десяти місяців також не буде вважатися такою, що походить від батьків, які перебувають у шлюбі. Що стосується відносин між подружжям, то вони і надалі вважатимуться такими, що перебувають у шлюбі. Рішення про встановлення даного режиму повинно ґрунтуватися на засадах справедливості та відповідно до істотних вагомих обставин.

Список використаних джерел

1. Сімейний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2002 р. №21-22. ст.135. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14>

2. Аблятіпова Н.А. Сепарація як крок до розірвання шлюбу. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. 2008. №3. С. 1-8. URL:http://www2.lvduvs.edu.ua/documents_pdf/visnyky/nvsvy/03_2008/08anadr.pdf
3. Деякі проблеми застосування режиму окремого проживання подружжя в Україні. *Університетські наукові записки*. 2015. №2. С. 69-79
4. Сімейне право України: підручник / Л.М. Баранова, В.І. Борисова, І.В. Жилінкова та ін.; за заг. ред. В.І. Борисової та І.В. Жилінкової. 2-ге вид., перероб. і допов. К.: Юрінком Інтер, 2009. 288 с.
5. Сімейне право України: навчальний посібник / кол. авторів; за ред. Т.В. Курило. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2014. 316 с.
6. Старчук О.В. Режим окремого проживання подружжя за сімейним законодавством України та Польщі: порівняльно-правові аспекти [Текст] / О. В. Старчук. *Науковий вісник Ужгородського національного університету* : Серія: Право / гол. ред. Ю.М. Бисага. Ужгород: Гельветика, 2012. Вип. 20. Ч. 2. Т. 1. С. 252–255.

Зигрій О.

*студентка III курсу юридичного факультету
Тернопільського національного економічного університету
Науковий керівник: к.е.н., доцент кафедри
цивільного права і процесу Зигрій О.В.*

ОСОБЛИВОСТІ РОЗПОРЯДЖЕННЯ ЗЕМЛЯМИ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАСНОСТІ НА ТЕРИТОРІЇ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Відповідно до Закону України «Про охорону земель» земельні ресурси – це сукупний природний ресурс поверхні суші як просторового базису розселення і господарської діяльності, основний засіб виробництва у сільському та лісовому господарстві. Земельні ресурси – це поняття значно вужче, ніж земля, і пов'язане із господарською діяльністю людини. Ст. 60 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» зазначає, що територіальним громадам сіл, селищ, міст, районів у містах належить право комунальної власності на землю. Відповідно до Земельного кодексу у комунальній власності перебувають всі землі в межах населеного пункту за виключенням земельних ділянок державної і приватної власності, а також земельні ділянки, на яких розташовані будівлі, споруди, інші об'єкти нерухомого майна комунальної власності незалежно від місця їх розташування.

Децентралізацію в Україні розпочато. Головною її метою є надання громадам повноважень та ресурсів для оптимального управління власним розвитком. Однак значно поповнюючи свій бюджет громади зможуть створити та реалізувати стратегічні програми розвитку тільки тоді, коли отримають контроль над землею. Головним завданням реформи децентралізації являється роль територіальних громад у наданні їм права самим розпоряджатися належними їм землями. ОТГ на даний час усунені від розпорядження земельними ділянками державної власності за межами населених пунктів та позбавлені будь-якого впливу на рішення щодо надання